

İKTİSADA GİRİŞ-2

İKT-104U

KISA ÖZET

ÜNİTE 1-Makro İktisadın Temelleri

Mikro ve Makro İktisat Ayırımı:

İktisat, kısıtlı kaynakları kullanarak

- hangi malların
- kimler için,
- ne kadar üretileceği,
- kimler tarafından tüketileceği

- **MİKRO İKTİSAT**; İktisadın mikro birimleri olan bireyler (tüketiciler) ve firmaların (üreticiler) iktisadi faaliyetlerini inceleyen mikro İktisat, aynı zamanda ihtiyaç, fayda, değer ve fiyat kavramlarını analiz eder. Bunun yanında piyasa türleri ve piyasaların işleyiş mekanizmaları, farklı piyasa koşullarında firma dengesinin nasıl oluştuğunun araştırılması da mikro İktisadın konuları arasındadır.
- **MAKRO İKTİSAT** ise, az sayıda ve büyük ölçüde toplulaştırılmış değişkenlerin analizi ile ilgilidir. Bunlar; toplam gelir, toplam tüketim, toplam tasarruf, toplam yatırım ve fiyatlar genel seviyesi vs. gibi değişkenlerdir. Ülke ekonomisi ve dünya ekonomisini ilgilendiren konu başlıkları da makro İktisadın ilgi alanında bulunmaktadır.

Makro İktisadın Doğuşu ve Keynes;

Bir sosyal bilim olarak İktisadın ortaya çıkışı, 18. yüzyılda İngiltere’de başlayıp, ardından diğer Avrupa ülkelerine yayılan, Sanayi Devrimi yıllarına kadar dayanır.

Adam Smith’in “Ulusların Zenginliği” adlı kitabının yayım yılı olan 1776 tarihi, İktisadi Analizin doğuş yılı olarak kabul edilmektedir. Adam Smith’in içinde bulunduğu İktisadi düşünce okulu olan Klasik İktisatçılar Fiyat mekanizmasının görünmeyen bir el gibi işlediğini, piyasayı daima tam istihdamda dengeye getirdiğini ileri sürmüşlerdir. Klasikler denge durumunun zaman zaman ufak değişiklikler geçirebileceğini ancak bozulan dengenin kendiliğinden tekrar tam istihdamda geleceğine inanmışlar ve makro İktisatla ilgilenmemişlerdir. 1930 yılı ve sonrası dönem makro İktisadın ortaya çıkışı anlamında oldukça önemlidir. Büyük Bunalım dönemi olarak da adlandırılan 10 yıllık süreçte, işsizlik oldukça yüksek düzeylere çıkmıştır.

Bu kadar uzun süren yüksek işsizlik dönemini açıklayabilmekte Klasik İktisadi düşüncenin yetersiz kalması, makro İktisadın doğup gelişmesine öncülük etmiştir Büyük Bunalım öncesi dönemde geniş ölçekli ekonomik sorunların incelenmesinde İktisatçılar, kimi zaman klasik modeller olarak da adlandırılan, mikro ekonomik modelleri kullanmışlardı. Hatta “makro İktisat” II. Dünya Savaşı sonrası döneme kadar pek de kullanılan bir kavram değildi. Örneğin, klasik arz ve talep analizine göre işgücündeki arz fazlasının ücretleri aşağıya çekerek, yeni bir denge noktası oluşturacağı ve bu nedenle uzun süren bir işsizliğin söz konusu olamayacağı kabul edilmiştir. Ancak, ortaya çıkan sorunların çözümünde **Klasik modellerin yetersiz kalması makro İktisadın doğup gelişmesine öncülük etmiştir.**

Bu bağlamda “Büyük Buhan”ı açıklayan ve devletin belli politikalarla ekonomik çöküntülerin üstesinden gelebileceğini iddia eden bir İktisadi düşünür, John Maynard Keynes’in görüşleri öne çıkmıştır. 1883-1946 yılları arasında yaşayan ünlü İngiliz ekonomist **John Maynard Keynes**, Büyük Buhan’ı açıklayan ve devletin belli politikalarla ekonomik çöküntülerin üstesinden

sinden gelebileceğini iddia eden yeni bir teorik çerçeve ortaya koyarak **modern makro ekonominin öncülüğünü yapmıştır.**

İktisat tarihinin en önemli çalışmalarından birisi, John Maynard Keynes'in 1936'da yayınlanan "İstihdam, Faiz ve Paranın Genel Teorisi" isimli kitabıdır. Keynes'in temel tezi, piyasa ekonomilerinin her zaman kendilerini düzeltecek bir mekanizmaya sahip olmadığı, yani düşük işsizlik ve yüksek üretim düzeylerini her zaman garanti edemeyeceği biçimindedir. Keynes'in görüşleri II. Dünya Savaşı'ndan sonra, özellikle 1950'li yıllarda hem iktisatçılar arasında hem de devlet yöneticileri arasında artan bir şekilde taraftar bulmaya başlamıştır.

MAKRO İKTİSADIN BİLEŞENLERİ;

Makro ekonomik yapının işleyişi mal, hizmet ve parasal akımların birlikte gerçekleşmesini gerektirmektedir. Bu bağlamda makro iktisadın ekonomide dört temel gurubun

- hane halkı,
- firmalar,
- devlet ve
- dış alem

davranışları üzerinde durduğunu söyleyebiliriz.

- Hane halkı üretim için gerekli üretim faktörlerini (doğa, sermaye, emek) firmalara sağlamaktadır.
- firmalar ise hane halkı için tüketim malları sağlamakta, hane halkı bu malları satın almaktadır.
- Diğer bir ekonomik birim ise devlettir ve ekonomide devletin de çeşitli ekonomik işlevleri bulunmaktadır.

Devlet kamu hizmetini yerine getirebilmek için vergi toplayarak gelir elde etmektedir. Bu vergiler dolaylı ve dolaysız vergi olarak ikiye ayrılır. Dolaysız vergiler; gelir vergisi, kurumlar vergisi, emlak vergisi, taşıt vergisi gibi doğrudan vergi dairelerine yatırılan vergilerdir. Dolaylı vergiler ise ürün fiyatlarına karışmış durumda olan vergilerdir.

Bir ekonomide makroekonomik dengenin gerçekleşmesi gelir, harcama eşitliğinin sağlanabilmesine bağlıdır.

Bunun için ekonominin geneli için elde edilen gelirin tamamının harcanması gerektiği açıktır. Yani harcanmayan, arta kalan hiçbir gelir kalmamalıdır. Günümüz ekonomilerinin işleyişinde finansal sistemin önemli bir etkisi bulunmaktadır. finansal sektör, finansal piyasalar sayesinde birikimleri reel yatırımlara dönüştürür. Bununla birlikte ekonominin etkin bir şekilde işlenmesi ve büyümesi için finansal sistemin etkin çalışması da oldukça önemlidir. finansal sektör reel sektörün rakibi değil, onun tamamlayıcısıdır. Bu bağlamda, ekonominin daha da büyümesine hizmet eden bir sektör olarak ekonomik yapının önemli bir alt sektörüdür.

Makro iktisadın ilgi alanına giren temel değişkenler şöyle sıralanabilir;

- Üretim düzeyi ve ekonomik büyüme
- işsizlik ve istihdam
- Enflasyon ve Fiatlar genel düzeyi,

- Dış ekonomik ilişkiler (Ödemeler Bilançosu)

Üretim Düzeyi ve Ekonomik Büyüme:

Bir ekonominin bütün olarak büyüklüğünün ölçüsü o ekonominin üretim gücü tarafından belirlenir. Bir ekonomide mevcut kaynakların ne ölçüde değerlendirildiği, üretim faktörlerinin kullanım biçimi, o ekonomideki üretim düzeyi yani gelir düzeyine bağlıdır.

Bu anlamda en sık kullanılan kavramlardan birisi Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) dır. GSYH'nın tanımını ise bir ekonomide belli bir dönemde (1yıl) üretilen tamamlanmış (nihai) mal ve hizmetlerin parasal değerleri toplamı, olarak yapabiliriz.

Makro iktisadın en güncel konularından birisi olan ekonomik büyüme, toplumların refah ve yaşam standartlarında gelişmenin sağlanması için çok önemlidir.

Ekonomik büyümenin iki kaynağı bulunmaktadır.

- Bunlardan birincisi, üretimde kullanılan üretim faktörlerinin miktarının artmasıdır.
- Büyümenin ikinci kaynağı ise üretim faktörlerinin verimliliğinin artmasıdır.

Böylece aynı miktardaki üretim faktörleri ile daha fazla üretim yapılması mümkündür. Bir ülkenin sahip olduğu üretim kaynakları işgücü, sermaye, doğal kaynaklar, teknoloji ve bilgi birikimi yıldan yıla değişmektedir. Büyüme bu kaynakların nicelik ve niteliğindeki artışlarla ortaya çıkmaktadır.

İşsizlik ve İstihdam:

Ekonomik performansın ortaya konulmasının bir boyutu da o ekonominin üretken kaynaklarını ne ölçüde kullanabildiği ya da istihdam edebildiğidir.

5

İstihdam, emek, sermaye, toprak vb. gibi çeşitli üretim faktörlerinin Şili olarak üretim sürecinde kullanılması demektir. Mevcut üretim faktörlerinin bir kısmının üretime katılmaması (katılamaması) durumuna **eksik istihdam** ya da işsizlik denir. Üretim faktörlerinin tamamının kullanımı durumu ise **tam istihdam** olarak ifade edilir. Bir ülkede işsizler ile çalışanların toplamı işgücünü meydana getirir. İşsizler sayısının işgücüne bölümü ise işsizlik oranını verir.

İrادی işsizlik: Kendi istediği şekilde bir iş olursa çalışacaklarını söyleyen kişilerin oluşturdukları işsizliktir.

Gayri iradi işsizlik: İş bölümü, uzmanlaşma ve otomasyonun önemli olduğu ülkelerde sık sık ortaya çıkan ve ekonomi açısından asıl önemli olan işsizlik türüdür.

Mevsimlik işsizlik: Bazı ekonomik faaliyetlerin belirli mevsimlerde yapılabilmeleri sebebiyle ortaya çıkan işsizliktir.

Konjonktürel işsizlik: Devrevi işsizlik adı da verilen bu gayri iradi işsizlik türü ekonomik hayatın hep aynı faaliyet seviyesini devam ettiremeyip dalgalanmalar oluşturulmasından dolayı ortaya çıkmaktadır. Ekonomik yaşamda zaman zaman ortaya çıkan daralmaların yarattığı işsizliktir.

Yapısal işsizlik: Bir ülkenin ekonomik yapısında meydana gelen değişmelerin sebep olduğu işsizliğe “yapısal (structural) işsizlik” denir.

Gizli işsizlik: Genellikle az gelişmiş ülkelerde çok rastlanan gizli işsizliği, marjinal verimliliği sıfır ya da sıfırın altında olan işçilerin durumu olarak tanımlayabiliriz.

Bu kişiler Şilen çalışıyor görünmelerine rağmen, iş alanından çekildiklerinde üretimde hiçbir azalma olmaz.

Friksiyonel işsizlik: Geçici işsizlik olup, iş gücüne yeni katılanları ve işinden çıkartılanları ya da yeni iş arayanları kapsamaktadır. Bu tür işsizliğe geçici işsizlik de denmektedir.

Fiat istikrarı ve Enflasyon;

Fiyat istikrarı, bir ekonomide Fiyatlar genel düzeyinin aşağı ya da yukarı yönde hareket etme eğiliminin olmaması durumudur. Fiyat istikrarı ve bununla ilgili olarak karşımıza çıkan enflasyon, makro iktisadın temel konuları arasındadır. Çünkü Fiyat istikrarı, ekonomik ve sosyal istikrar sağlanabilmesinin olmazsa olmaz koşullarından birisidir. Ekonomide *Fiat istikrarsızlığı denilince iki kavram* karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan birincisi ve daha fazla bilineni enflasyon, ikincisi ise deflasyondur.

Enflasyon, Fiyatlar genel düzeyindeki sürekli artıştır. Fiyat genel düzeyindeki hızlı yükselişler ise Heper enflasyon olarak adlandırılır. Bir ekonomide mal ve hizmetlerin büyük bir bölümünün fiyatları, yani ortalama Fiyat düzeyi artarsa enflasyon ortaya çıkar. Yani enflasyon sadece belli bir malın veya hizmetin Fiyatının tek başına artması değil, Fiyatların genel düzeyinin sürekli bir artış göstermesidir. fiyatlar genel düzeyindeki sürekli azalmalara ise **deflasyon** denir. Deflasyon da enflasyon gibi ekonomi üzerinde olumsuz etkiler yaratır.

Stagflasyon; hem ekonomik daralma ve enflasyonun eşzamanlı ortaya çıkmasıdır...

Enflasyon Oranı ve Endeksler:

Enflasyon oranı, Fiyatlar genel düzeyinde belirli bir zaman diliminde meydana gelen değişme oranıdır. Bu oran, ülke genelindeki Fiyat artışlarının ölçüsü olarak kullanılan Fiyat endekslerinden yararlanarak hesaplanmaktadır.

Fiyat endeksleri;

- Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE),
- Toptan Eşya Fiyat Endeksi (TEFE) ve
- GSYH Deflâtörü

olarak sıralanmaktadır

Tüketici Fiyatları Endeksi (TÜFE):

Enflasyonu ölçmek için en çok kullanılan endeks, tüketicilerin satın aldıkları mal ve hizmetlerin perakende Fiyatlarındaki değişmeleri ölçen TÜFE’dir.

Üretici Fiyatları Endeksi (ÜFE):

ÜFE, toptan Fiatlardaki değişmeleri ölçer. Tarım, madencilik, imalat sanayi ve enerji sektöründeki belli sayıdaki ürünün (Türkiye’de yaklaşık 650) Fiyatlarındaki değişimleri inceler. ÜFE’de en çok izlenen rakam “çekirdek enflasyon”dur. Çekirdek enflasyon, özel imalat sanayi

Fiyat endeksidir ve özel imalat sanayinde oluşan üretim maliyetlerinin Fiyat olarak değişimini ölçmektedir.

GSYH Deflatörü:

En iyi enflasyon ölçüsü olarak kabul edilen GSYH deflatörü, milli gelir hesabında yer alan tüm mal ve hizmetlerin Fiyat artışını içerir.

Enflasyonun Etkileri;

En önemli ekonomik istikrarsızlık türlerinden birisi olan enflasyon, ekonomik birimler üzerinde çeşitli etkiler yaratmaktadır.

- Gelir Dağılımını Bozucu Etkisi
- Tasarruf Oranlarını Azaltma Etkisi
- Ödemeler Dengesini Bozucu Etkisi
- Ulusal Paradan Kaçış Etkisi

ÖDEMELER BİLANÇOSU

Bir ülkenin bir yıl içerisinde tüm yabancı ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini göstermek için belirli bir sisteme göre tutulan kayıtlara ödemeler dengesi veya ödemeler bilançosu adı verilir. Ödemeler bilançosu bir ülkenin dış ekonomik durumunun göstergesi olarak makro iktisat açısından çok büyük önem taşır.

Büyüme - işsizlik Oranı ve Okun Yasası:

reel gayri safi hâsılanın büyümesini ortaya koyan etkenlerden birisi, üretim faktörlerinin istihdamındaki değişimlerdir. Bu bağlamda üretim faktörlerinden birisi olan iş gücü ile ekonomik büyüme arasında da bir ilişkinin olması doğaldır. Amerikan ekonomisine ilişkin büyüme ile işsizlik rakamlarını inceleyen Arthur Okun, reel büyüme oranının yüksek olduğu yıllarda işsizlik oranının düştüğünü, aksine reel büyüme oranının düşük düzeyde kaldığı hatta negatif olduğu yıllarda, işsizlik oranının arttığını saptamıştır.

Enflasyon – işsizlik:

Enflasyon da işsizlik gibi başlıca ekonomik sorunlardan biridir. Ancak enflasyonun maliyeti işsizlik kadar açık değildir. İşsizlik, direkt olarak potansiyel üretimin azalması na yol açarken, enflasyonda açık bir üretim kaybından söz edilemez. Enflasyon-büyüme ilişkisinin pozitif yönlü olduğunun kabulü, gerek II. Dünya Savaşı'ndan sonra gelişmiş ülkelerde gözlenen yüksek enflasyon ve yüksek büyüme hızı deneyimleri, gerekse döneme damgasını vuran Phillips Eğrisi yaklaşımı ile olmuştur. Özellikle Keynesyen ve Parasalcı iktisatçıların savunduğu, “enflasyon ekonomik büyümeyi olumlu yönde etkiler” görüşünün dayanakları şunlardır:

Bu Özetin tamamını,Çıkmış Sorularını,Deneme Sorularını adresinize gönderiyoruz!...

Tıklayınız

<https://www.kolaysinavlar.com/iktisada-giris-ii-ikt104u?search=ikt104u>